

Musiki Muallim Mektebi'nin (1924-1936) ders kitapları-mecmuaları-konser programları ve arşiv belgeleri

Textbooks-magazines-concert programs and archival documents of the Musiki Muallim Mektebi (1924-1936)

İdris Çakıroğlu¹

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye.

ÖZ

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanının ardından idareciler, öğretmen yetiştirmek amacıyla çeşitli okulların açılması yönünde girişimlerde bulunmuşlardır. Bu kurumların yanı sıra, doğrudan müzik öğretmeni yetiştirecek özel bir kuruma da ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda, Musiki Muallim Mektebi, müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1 Eylül 1924 tarihinde kurulmuş olup, Cumhuriyet döneminin önemli eğitimsel kazanımlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Zorlu koşullar ve sınırlı imkânlar altında kurulan okul, kuruluşundan on iki yıl sonra, 1936-1937 ders döneminde Gazi Eğitim Enstitüsü'ne nakledilmiştir ve günümüzde Gazi Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Müzik eğitimi tarihi açısından büyük bir öneme sahip olmasına rağmen, okul hakkında henüz müstakil bir çalışma kaleme alınmamıştır. Literatürde kurumun tarihi, talimatnameleri ve okul binasına ilişkin önemli çalışmalar bulunduğu görülmektedir; ancak okulda okutulan ders kitapları, okulun mecmuaları, konser programları ve daha da önemlisi okula dair arşiv belgeleri üzerine benzer kapsamda araştırmalar yapılmamıştır. Konuya ilişkin literatür taramasında, okula dair söz konusu kaynakların çeşitliliği ve zenginliği dikkat çekmektedir. Ancak, okula ilişkin yapılan çalışmalarda bu kaynaklara yeterli ölçüde yer verilmediği görülmektedir. Oysa çalışmada yer verilen kaynaklar, okulun kapsamlı bir tarihi için önemli ve temel niteliktedir. Bu çalışma, Musiki Muallim Mektebi literatürüne ders kitapları, mecmualar, konser programları ve arşiv belgeleri üzerinden katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın sınırlarını aşmamak adına bütün ders kitapları, mecmualar, konser programları ve arşiv belgelerine yer verilememiş; önemli olduğu düşünülen bazı örnekler üzerinden konuya ışık tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın, okulun tüm yönlerini kapsayan kapsamlı bir tarihinin yazımı sürecinde farklı kaynaklara atıfta bulunmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma "durum çalışması" deseniyle nitel bir çalışmadır. Veriler "belge tarama" yöntemine göre toplanmış, "betimsel analiz" yöntemine göre analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Musiki Muallim Mektebi, ders kitapları, mecmuaları, konser programları, arşiv belgeleri

ABSTRACT

Following the proclamation of the Republic on October, 1923, administrators initiated efforts to open various schools for teacher training. In addition to these institutions, there was also a need for a specialized institution that would directly train music teachers. In this context, the Musiki Muallim Mektebi was established on September 1, 1924, with the aim of training music teachers, is considered one of the significant educational achievements of the Republican era. Established under difficult conditions and with limited resources, the school was transferred to the Gazi Education Institute in the 1936-1937 academic year, twelve years after its establishment, and continues to operate today as part of Gazi University. Despite its great importance in the history of music education, no independent study has yet been written about the school. The literature contains important studies on the history of the institution, its regulations, and the school building; however, no similar studies have been conducted on the textbooks used in the school, the school's magazines, concert programs, and, more importantly, archival documents related to the school. In the literature review on the subject, the diversity and

İdris Çakıroğlu — cakirogluidris@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 01.09.2025 — Kabul tarihi/Accepted: 10.11.2025 — Yayın tarihi/Published: 31.01.2026

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren Creative Commons Attribution License (CC BY) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2026 The Author(s). This is an open access article distributed under the Creative Commons Attribution License (CC BY), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

richness of the sources related to the school are noteworthy. However, studies related to schools do not sufficiently address these sources. However, the sources cited in the study are important and fundamental for a comprehensive history of school. This study aims to contribute to the literature on the Musiki Muallim Mektebi through textbooks, magazines, concert programs, and archival documents. In order not to exceed the scope of this study, not all textbooks, magazines, concert programs, and archival documents could be included; instead, an attempt was made to shed light on the subject through some examples considered important. Furthermore, it is considered important that the study refers to different sources in the process of writing a comprehensive history covering all aspects of the school. This study is a qualitative study in the form of a "case study." Data were collected using the "document analysis" method and analyzed using the "descriptive analysis" method.

Keywords: Musiki Muallim Mektebi, textbooks, magazines, concert programs, archive documents

1. GİRİŞ

Türkiye'de öğretmen yetiştirmek amacıyla gerek Osmanlı döneminde gerek Cumhuriyet döneminde çeşitli adımlar atılmıştır. 19. yüzyılda politik yaşam, toplumsal yaşamın her alanına nüfuz etmeye başlamış; eğitim ulusallaşmış ve devletin denetimi altına alınmıştır. Osmanlı Devleti de bu süreçte eğitim ve okul sistemlerini değiştirerek "rüşdiye" adı altında yeni okullar açmıştır (Bilir, 2011). 1839 yılında Gülhane'de ilan edilen Tanzimat Fermanı ile kültür ve öğretim alanlarında bir "ıslahat" ihtiyacı doğmuştur. Asırlar boyunca eğitim-öğretim kurumu olan medreseler, mevcut durumlarıyla korunurken, bunlara ek olarak Avrupaî tarzda yeni mektepler kurulmaya başlanmıştır (Yücel, 1994). 19. yüzyılın ilk yarısına kadar eğitim öğretim faaliyetleri medreselerde yürütülmüştür. Ancak 1848 yılından itibaren yeni okulların açılmasıyla birlikte gelişmeler hız kazanmış, 23 Mayıs 1868 tarihinde ilköğretim zorunlu hâle getirilerek 6 yaşına giren çocukların okula yazdırılması gerektiği ilan edilmiştir (Bilir, 2011). Anadolu'da öğretmen okulu olarak kurulan okulun tarihi 16 Mart 1848'dir. Erkek Orta Öğretmen Okulu olarak adlandırılacak bu okulun adı Darümuallimin-i Rüşdi olup amacı, dönemin orta okulları olan rüşdiyelere erkek öğretmen yetiştirmektir (Altunya, 2018). 15 Kasım 1868 tarihinde ise sıbyan mekteplerinin çağın gereklerine uygun hâle getirilmesi amacıyla Erkek İlk Öğretmen Okulu Darümuallimin-i Sıbyan açılmıştır. Öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan okullar bunlarla sınırlı değildir elbette. 1870 yılında rüşdiye ve sıbyan okulları için kadın öğretmen yetiştirmek amacıyla Kız Öğretmen Okulu olan Darümuallimat açılmıştır. Ayrıca, 1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi eğitim sistemini daha düzenli ve sistematik bir yapıya kavuşturmuştur. Lise ve dengi okullara branş öğretmeni yetiştirmek üzere ise 1890 yılında Darümuallimin-i Âliye açılmıştır (Bilir, 2011). 1908'de başlayan II. Meşrutiyet döneminden Cumhuriyet'e kadar, daha önce açılmış öğretmen okullarının iyileştirilmesine yönelik ciddi çabalar sarf edilmiştir (Altunya, 2018).

Millî Mücadele'nin başarıyla sonuçlanmasının ardından eğitim-öğretime dair önemli adımlar atılmıştır. 3 Mayıs 1920 tarihinde TBMM Hükümeti kurulmuş ve eğitim işleri Maarif Vekâleti'ne bırakılmıştır (Bilir, 2011). Cumhuriyet idarecileri Osmanlı'dan devralınan öğretmen yetiştirme kurumlarını Cumhuriyetin felsefesine uygun şekilde yeniden düzenlerken, aynı zamanda yeni öğretmen okulları da açmışlardır (Bilir, 2011). 14 Ağustos 1923 tarihinde Meclis'te okunan programda yer verilen başlıca konular şunlardır: Ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren okulların açılması, Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerine mesleki formasyon kazandırılması ve uygulama yapabilecekleri ortamların sağlanması, öğretmenliğin meslek statüsüne kavuşturulması. Bu doğrultuda, ortaöğretim öğretmenlerinin hangi kaynaklardan ve nasıl temin edileceğine dair 13 Mart 1924'te Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu yayınlanmıştır (Altunya, 2018). Cumhuriyet idaresinin öncelik verdiği konulardan biri de müzik öğretmeni yetiştirecek bir okulun açılmasıdır. 20. yüzyılın başlarında, yani Osmanlı'nın son dönemlerinde Maarif Nezareti'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Darübedayi, Darülelhan gibi müzik eğitimi veren kurumlar ile müslim ve gayrimüslim cemiyetler bulunmakla birlikte (Özden, 2020) doğrudan müzik öğretmeni yetiştiren bir kurumun açılması Cumhuriyet dönemine kalmıştır. Bu doğrultuda, Ankara'da Musiki Muallim Mektebi (MMM) 1924 yılında açılmıştır (Özden, 2020).

MMM, müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulan bir okul olması açısından büyük önem taşımaktadır. Günümüzde hâlen Gazi Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerini sürdüren bu kurum, Cumhuriyet döneminin önemli kazanımlarından birisidir. MMM'nin 1 Eylül 1924 tarihindeki kuruluşundan, 1936-1937 eğitim-öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'ne nakledilmesine kadar geçen süreç, Türkiye'nin müzik eğitim tarihi açısından kayda değer bir dönemdir. Ne var ki, bu denli önemli bir kurum hakkında müstakil bir eser kaleme alınmamıştır. Her ne kadar literatürde okul hakkında çeşitli çalışmalar yapılmış olsa da okulun tarihine ışık tutacak bazı önemli konulara yeterince değinilmediği görülmektedir. Bu konular arasında ders kitapları, okulun mecmuaları, konser programları ve en önemlisi, okul ile ilgili resmî arşiv belgeleri yer almaktadır. Bu çalışma, söz konusu başlıklar üzerinden MMM literatürüne katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca etraflı bir MMM tarihinin yazılmasında farklı kaynaklara işaret etmesi bakımından da önem taşımaktadır. Ancak çalışmanın sınırlarını

aşmamak adına, burada tüm kitaplara, dergilere, konser programlarına ve arşiv belgelerine yer verilemeyecek, yalnızca önemli olduğu düşünülen bazı örnekler üzerinden konuya ışık tutulmaya çalışılacaktır. Konuya girmeden önce, MMM'nin tarihçesi ve talimatnameler hakkında genel bir çerçeve sunulması faydalı olacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Musiki Muallim Mektebi, Cumhuriyet tarihinde müzik eğitimi adına önemli kurumlardan birisidir. Ancak henüz bu kurum hakkında müstakil bir eser kaleme alınmamıştır. Okul ile ilgili talimatnameler, okul binası gibi konularda önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak literatürde, okulda okutulan ders kitapları, mecmualar, konser programları ve arşiv belgeleri konularında aynı durum söz konusu değildir. Bu nedenle çalışma, Musiki Muallim Mektebi literatürüne ders kitapları, mecmualar, konser programları ve arşiv belgeleri üzerinden katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Musiki Muallim Mektebi ile ilgili literatürde okulun talimatnameleri ve binası konularında önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat ders kitapları, mecmuaları, konser programları ve arşiv belgeleri ile ilgili aynı durum söz konusu değildir. Bu bağlamda çalışmanın, söz konusu kaynakları inceleyerek okulun tarih yazımı sürecine bu tür kaynaklar üzerinden katkı sunmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Çalışma "durum çalışması" desende nitel bir yönetime göre yapılmıştır. Durum çalışmalarında birey, grup, ortam gibi bir kurum da çalışılacak duruma örnek olabilir ve temel özelliği ise bir durumun derinliğine araştırılmasıdır. Durumla ilgili etkenler "bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır" (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 73). Dolayısı ile Musiki Muallim Mektebi'nin durumu hakkında bilgi veren kaynaklar kurumun tarihinin bütüncül bir yaklaşımla incelenmesine yardımcı olacaktır.

Çalışmada veriler "belge tarama" yöntemiyle elde edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'in "doküman incelemesi" olarak adlandırdığı bu yöntemde amaç, "araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi" dir (2016, s. 189). Çalışmada okulun ders kitapları, mecmuaları ve konser programları "Musiki Muallim Mektebi" anahtar kelimeleriyle Millî Kütüphane'nin kataloglarından tespit edilmiştir. Arşiv belgeleri ise yine aynı anahtar kelimelerle T.C. Devlet Arşivleri Başkanlığı'nın internet sayfasında "belge tarama" kısmı taranarak dijital görsellerine ulaşılmıştır.

Çalışmada veriler "betimsel analiz" yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu yöntemde "elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır." Çalışmada, okulun ders kitapları, konser programları, mecmuaları ve arşiv belgeleri temaları belirlenerek elde edilen veriler bu temalar çerçevesinde özetlenmiştir.

Okulun bütün ders kitapları, mecmuaları, konser programları ve arşiv belgelerine yer vermek çalışmanın sınırlarını aşacaktır. Bu nedenle ilgili temalarda önemli örneklerden birkaçına yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Konuya girmeden önce Musiki Muallim Mektebi'nin tarihçesine ve talimatnamelerine değinmenin faydalı olacağı düşünülmüştür.

3.1. Musiki Muallim Mektebi'nin Tarihçesi

MMM'nin kuruluşundaki en temel amaç müzik öğretmeni yetiştirmektir. Dönemin önemli şahsiyetlerinden Cevat Dursunoğlu, okulun kuruluşundaki temel fikirler hakkında Orhan Şaik Gökyay'a şu bilgileri aktarmıştır: Dursunoğlu'na göre, o dönemde Batı müziğine hâkim olan tek kişi, Emrullah Efendi'nin 1910 yılında Avrupa'ya gönderdiği Musa Süreyya Bey'dir. Okullardaki müzik öğretmenlerinin tamamı "alaturkacı" öğretmenlerdir. İnkılapların gerçekleştirilmesi sürecinde Batı müziğinin eğitime dahil edilmesi gündeme gelmiştir. Bu hedef doğrultusunda mevcut tek kaynak, Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası olmuştur. Bir müzik öğretmeni

okulu açılması durumunda, orkestra üyelerinden öğretmen ataması yapılabilmesi mümkün olacaktır. Bazı lise müdürleri ise, Vekâlet'e yazdıkları yazılarda, Batı müziğine hâkim kişiler yetişene kadar müzik eğitiminin durdurulmasını talep etmişlerdir. Cevat Dursunoğlu da 1920-21 eğitim-öğretim yılı senelik raporunda müzik dersinin kaldırıldığını belirterek bu talepte bulunanlar arasında yer almıştır (Gökyay, 1941).

MMM, 1926 yılının Nisan ayında Türk Ocağı'nda bir konser vermiştir. Konser programının giriş kısmında, Meclis'in Maarif Vekâleti'ne 1340 senesindeki bütçesi ile MMM'nin 1 Eylül 1924'te kurulduğu, 1 Kasım 1924'te eğitim-öğretime başladığı bilgileri kaydedilmiştir (Gökyay, 1941). Okulun kuruluşunda Osman Zeki Üngör'ün önemli katkıları olmuştur. Atatürk, bir akşam yemeğinde Üngör'e memleketin müzik durumu hakkındaki görüşünü sormuş, Üngör ise yanıt olarak; öncelikle okullardan başlanması ve uzman öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini belirtmiş, ardından hem müzik öğretmeni hem de bando ve orkestra için müzisyen yetiştirecek bir okul açmanın zorunlu olduğunu ifade etmiştir (Altunya, 2020) Daha sonra, orta okullara müzik öğretmeni yetiştirmek için MMM 1 Eylül 1924'te açılmıştır (Maarif Vekâleti, 1944). Okulun adı günümüzde Musiki Muallim Mektebi olarak bilinse de o dönemki gazetelerde "yasal adlandırma" okuldan Musikî Darümuallimîni olarak bahsedilmiştir (Uçan, 2017) Bunun sebebi, "öz Türkçeleştirme" girişimleri kapsamında okulun adının 1935 yılında Musiki Öğretmen Okulu olarak değiştirilmiş olmasıdır (Uçan, 2017). Okulun 1924-25 eğitim-öğretim yılı "deneme yılı" olarak değerlendirilmiş, 1925-26 döneminde ise artık müzik öğretmeni yetiştiren bir kurum olmaya başlamıştır. Bu dönemde ayrıca okulun talimatnamesi yayımlanmıştır (Gazi Üniversitesi, t.y.).

MMM'de eğitime ilk olarak Cebeci semtinde kiralanan bir binada başlanmıştır (Maarif Vekâleti, 1944). Bu yer ile ilgili Gökyay özetle şunları söylemiştir: Okul, Cebeci'de Şakir Ağa adlı bir şahıs tarafından otel olarak inşa ettirilen binada eğitim-öğretime başlamıştır. 1925-26 ders yılında, Rus müsteşarın ikamet ettiği müdür evi ile Azerbaycan'ın eski elçiliği kiralanmıştır. Elçilik binası yemek ve yatakhane olarak; orkestra binası ise kısmen dersane ve yatakhane olarak kullanılmıştır. Müdür evinin bulunduğu yapı ise idarehane ve revir olarak kullanılmıştır. 1926-27 eğitim-öğretim döneminde öğrenci sayısının artmasıyla birlikte yeni mekân ihtiyacı doğmuş ve çevredeki altı odalı "harap tekke" kiralanarak okul kullanımına tahsis edilmiştir. 7 Mayıs 1928 tarihinde ise okulun bugünkü binasının temeli atılmıştır. Söz konusu arsa, Serattarzadeler'den yetmiş bin lira karşılığında satın alınmış, binanın mimari planı Arnold Egli tarafından hazırlanmıştır (Çakar, 2010). Bu binanın öğrenci kapasitesini karşılamada yetersiz kalması üzerine, 1933 yılında ana binaya "on odalar" olarak bilinen köprü şeklinde bir koridor eklenmiştir (Gökyay, 1941).

Resim 1

Musiki Muallim Mektebi

(Koç Üniversitesi, Dijital Koleksiyonlar, t.y.)

MMM, kuruluşunun ilk yılında kendi bütçesine sahip olmadığından, idari işler ve diğer tüm ihtiyaçlar o dönemde faaliyet gösteren Erkek Muallim Mektebi aracılığı ile karşılanmıştır. 1925 yılında ise Okul 9.960 liralık müstakil bir bütçeye kavuşmuştur (Gökyay, 1941).

Zeki Üngör, okulun ilk on yılında müdürlük görevini üstlenmiştir. Daha sonraki yıllarda İsmail Hikmet Ertaylan ve Selahattin Öksüzcü vekâleten bu görevi yürütmüşlerdir. Müdürlük görevini üstlenen bir diğer isim ise Rauf Yener olmuştur (Altunya, 2020). Okulun ilk öğrencileri 6 kişiden oluşmaktadır ve bu öğrenciler, Erkek Muallim Mektebi'nden alınmışlardır. Ardından 6 öğrenci daha İstanbul Balmumcu Öksüz Yurdu'ndan getirilmiş ve toplam öğrenci sayısı on ikiye ulaşmıştır. Bu öğrencilerden bazıları eğitimlerini tamamlamamış; beş öğrenci ile sonradan okuldan tasfiye edilmiştir. Darüleytam'dan gelen talebelerle birlikte öğrenci sayıları kırka ulaşmıştır. 1927-28 eğitim-öğretim döneminde bu sayı (24 kız 47 erkek) 71'e yükselmiştir. İzleyen yıllarda öğrenci sayısı sürekli artış göstermiş; 1933-34 döneminde (53 kız, 79 erkek) 132'ye (Altunya, 2020), 1935-36 döneminde ise (67 kız, 82 erkek) 149'a ulaşmıştır (Gökyay, 1941; Maarif Vekâleti, 1944). Yücel, 1928-1935 yılları arasında 17'si kız, 49'u erkek olmak üzere 66 mezun öğrenciden söz etmektedir (1994).

Resim 2

Musiki Muallim Mektebi Müdür, Öğretmen ve Öğrencileri¹

(Suna ve İnan Kırac Vakfı, t.y.)

MMM yalnızca öğretmen yetiştirmekle sınırlı kalmamış; aynı zamanda müzik eğitiminin toplumsal hayatta da yer edinmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda, haftanın iki günü öğleden sonraları, isteyen herkesin katılım sağlayabileceği serbest kurslar düzenlenmiştir. Özellikle kadın öğretmenler bu kurslara yoğun ilgi göstermiştir. Çocuk sahibi kadınların dahi bu eğitimlere katıldıkları görülmektedir. Kurslara düzenli devam eden kursiyerler, yıl sonunda sınava tabi tutulmuşlardır (Gökyay, 1941)

MMM'nin ilk öğretim kadrosunu, Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası üyeleri oluşturmuştur. 1927 yılından itibaren, Avrupa'da müzik eğitimi almış kişiler de öğretim kadrosuna dahil olmaya başlamıştır. Bunlardan Cevat Memduh Altar ve Bedri Zabaç ilk öğretmenler arasında yer alır. 1930 yılında ise Necdet Atak, Ferhunde Erkin ve Ulvi Cemal Erkin gibi isimler okulda görev almaya başlamıştır. 1926 yılında, Cevat Dursunoğlu'nun önerisiyle "alaylı unsurlarla" bu sürecin yürütülemeyeceği ifade edilmiş ve yeni çözümler aranmıştır. Öncelikli olarak, Avrupa'da kendi imkânlarıyla tahsil görmüş kişilerin Vekâlet adına görev yapmaları önerilmiş, ardından Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu doğrultuda, Halil Bedii Yönetken ve Nurullah Şevket Taşkiran ilk gönderilen öğrenciler olmuş; onları Cezmi, Ulvi Cemal Erkin, Ekrem Zeki takip etmiştir. Şan eğitimi için ise Bayan Afife, İstanbul'dan görevlendirilmiştir (Gökyay, 1941).

Okulun ilk yılında henüz resmî bir talimatname ve müfredat bulunmamaktadır. Bu dönemde yalnızca Fransızca ve musiki dersleri verilmiştir. Çalgı olarak okulda sadece 10 tane keman mevcuttur. Bir sonraki yıl envantere 25 keman, 1 armonyum, 2 piyano, 2 flüt, 2 viyolonsel dahil edilmiştir (Gökyay, 1941). İlk öğretim kadrosunu Zeki Üngör, Sadri Özozan, Veli Kanık, İhsan Servet Küncer, Basri Bey, Halil Bey oluşturmuştur. Bu öğretmenlerden Binbaşı Zeki, Basri ve Halil Onayman keman; müzik nazariyatı Veli Bey ve Sadri Bey klarnet, İhsan Servet ise piyano dersleri vermiştir. Mesleki dersler öğleden önce yapılmış, her gün öğleden sonra iki saat Fransızca dersi işlenmiştir. Kültür derslerinin bir kısmı, lisedeki öğretmenlerin ek görevleriyle yürütülmüştür. Müzik nazariyatı ve tarih derslerini daha sonraki yıllarda okula katılan Ahmet Muhtar yürütmüştür. Vokal ve müzik

¹ MMM'ye ait fotoğraflardan bazıları Ekler kısmında sunulmuştur. Resim 18 (Millî Kütüphane, Kitap Dışı Materyal, Yer no: 2017 Fotoğraf 1113), Resim 19 (Millî Kütüphane, Kitap Dışı Materyal, Yer no: 2017 Fotoğraf 984), Resim 20 (Millî Kütüphane, Kitap Dışı Materyal, Yer no: 2017 Fotoğraf 1068).

kıraati dersleri Zeki Bey tarafından verilmiştir. Tarih dersini Faik Reşit Unat, tabiiyye dersini Hayri Bey, Türkçe dersini ise İhsan Mahvi okutmuştur (Gazimihal, 1955; Gökyay, 1941).

25 Haziran 1934 tarihli Millî Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu ile MMM'nin yapısı değişmiş, Devlet Konservatuvarının kurulmasının ardından okul Gazi Terbiye Enstitüsü'ne diğer adı ile Gazi Eğitim Enstitüsü'ne (GEE) devredilmiştir. Ankara Devlet Konservatuvarı 1936 yılında kurulduktan sonra, bir süre MMM ile aynı binada faaliyet göstermiştir. GEE'nin açılmasıyla birlikte MMM bu kuruma nakledilmiştir (Say, 1985). Literatürde devredilme tarihine ilişkin olarak 1936, 1937 (Altunya, 2020), 1937-38 (Altunya, 2020), 1940 (Maarif Vekâleti, 1944) gibi farklı yıllardan bahsedilmektedir. Ancak Müzik Bölümü'nün başkanlığına atanan Zuckmayer bu sürecin 1936-37 yıllarında gerçekleştiğini belirtmektedir (Zuckmayer, 1966). MMM, Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'ne bağlanmış ve "Gazi Orta Öğretmen ve Terbiye Enstitüsü Müzik Şubesi" adıyla anılmıştır (Gazi Üniversitesi, t.y.).

Ahmet Adnan Saygun, MMM'nin GEE'ye devrine karşı çıkmış ve bu nedenle görevinden ayrılmıştır (Altunya, 2020). Saygun'a göre 1936 yılında Devlet Konservatuvarı kurulmuş, eş zamanlı olarak MMM kapatılmış ve yerine GEE bünyesinde bir müzik öğretmenliği bölümü açılmıştır. Saygun bu durumu "MMM'nin lağvedilmesi" olarak değerlendirirken, Sevengil okulu GEE'ye devredilmiş kabul etmekte, GEE müdürü Esat Altan ise 1937-38 öğretim yılında yalnızca bir şube olarak bağlandığını ifade etmektedir (Altunya, 2020). MMM'nin GEE'ye devrini öneren kişinin Paul Hindemith olduğu ileri sürülmektedir. Ancak Hindemith raporlarında, MMM'nin Konservatuvar bünyesine "Seminer" adıyla bir bölüm olarak bağlanmasını önerdiği görülmektedir. Altan ise, okulun Hindemith'in sözlü ya da yazılı önerisiyle değil, doğrudan Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerinin kararıyla GEE'ye devredildiğini belirtmektedir (Altunya, 2020; Zuckmayer, 1966). GEE'ye nakledilen MMM'nin 4, 5 ve 6. sınıf öğrencileri öğrenimlerini sırasıyla 1938-39, 1939-40 ve 1940-41 öğretim yıllarında burada tamamlamışlardır (Altunya, 2020).

3.2. MMM Talimatnameleri

Bu bölümde, MMM'ye ilişkin olarak *Resmî Gazete*'de yayımlanmış olan talimatnamelere yer verilecektir. Talimatnamelerle ilgili daha detaylı çalışmalar Tangülü ve Becerikli (2020) ile Dereli (2022) tarafından yapılmıştır.

MMM'ye ilişkin ilk resmî düzenleme, İcra Vekilleri Heyeti'nin 29 Temmuz 1341 (1925) tarihli toplantısında tasvip ve kabul edilmiş (Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1925b) ardından 6 Eylül 1341 tarihli *Resmî Ceride*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. On sekiz maddeden oluşan bu talimatnamenin birinci maddesinde, okulun kuruluş amacı açık bir biçimde tanımlanmıştır: ortaokul, lise ve muallim mekteplerine müzik öğretmeni yetiştirmek. Talimatnamenin diğer maddelerinde özetle; okulun idari yapısı, eğitim süresi, okula kabul edilecek öğrencilerde aranan nitelikler, öğrencilere sağlanacak kitap ve enstrümanlar, öğrencilerin başka işlerle meşgul olmalarının okul dışındaki faaliyetlerine katılmalarının yasak olduğu gibi hususlar düzenlenmiştir. Ayrıca ders programına dair genel çerçeve de bu maddeler arasında yer almaktadır. 11 ila 17. Maddeler arasında ise, okula "namzet" olarak kabul edilen ilkokul mezunu öğrencilerin "Mûsikî Muallimlik Şahadetnamesi"ni hangi koşullarda alacakları, mezuniyet sonrasında görevlerini ne kadar süreyle icra edecekleri gibi konular ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Son madde olan 18. Madde'de ise MMM'de, diğer muallim mekteplerinde yürürlükte olan yönetmelik ve talimatnamelerin geçerli olacağı hükme bağlanmıştır (Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi, 1341).

1341 (1925) tarihli MMM Talimatnamesi, beş ana bölümden oluşmaktadır. Sırası ile bölümleri ve madde sayıları şöyledir: Birinci bölüm, Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi olup 18 maddeden oluşur (Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi, 1341). İkinci bölümde Darülmualimin ve Darülmualimat Nizamnamesinin Musiki Muallim Mektebi talebesini alâkadar eden maddeleri yer almakta olup toplam 8 maddedir. Üçüncü bölüm, Darülmualimin ve Darülmualimat Talimatnamesinin talebeler tarafından bilinmesi lazım gelen maddelerini kapsar ve kendi içinde beş alt başlığa ayrılır: İnzibat Meclisi (5 Madde), Talebenin Hukuk ve Vezaifi (11 Madde), Tenezzüh ve Seyahatler (4 Madde), Beşinci Fasil; İnzibat (9 Madde), İmtihanlar (13 Madde). Dördüncü bölüm, "İdare Nöbetçisi" talebenin görevleri hakkında talimat başlığını taşır ve 4 maddeden oluşur. Beşinci ve son bölüm ise "İaşe Nöbetçisi" talebenin görevleri hakkında talimat başlığı altında yine 4 maddeden oluşmaktadır (Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi, 1341).

14 Kasım 1928 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararıyla yapılan değişiklikte, üçüncü sınıf öğrencilerinin tatbikat sınıfına dahil edileceği, staj süresini okul bünyesinde geçirecekleri ve sekiz lira harçlık alacakları belirtilmiştir. Tatbikat sürecince başarılı olamayan öğrencilerin ise bir yılın sonunda yalnızca ilk okul müzik öğretmenliği belgesi alabilecekleri ifade edilmiştir (Merbut Layiha, 1928).

31 Kanunusani (Ocak) 1931 tarihinde *Resmî Gazete*'de (Muallim Mektepleri Talimatnamesi, 1931) yayımlanan bir diğer talimatname, Muallim Mektepleri Talimatnamesi'dir. Bu talimatname şu bölümlerden oluşmaktadır: I-Hedef ve Teşkilât, II-İdare Heyeti, III-Ayniyat ve Vesait, IV-Mubaya İşleri, V-Sıhhat İşleri, VI-Talim Heyeti, VII-Kayıt, Devam, VIII-Terbiye ve İnzibat, IX-İmtihanlar, X-Tahsil Vesikaları, XI- Yemek İşleri, XII-Defterler, XIII-Müteferrik Maddeler.

8 Nisan 1931 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan bir diğer talimatname, Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesidir (Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi, 1931) ve 12 Madde ve ile bir Muvakkat Madde'den oluşmaktadır. Bu yeni talimatnamede, daha önce yayımlanan 18 Maddelik 1925 tarihli talimatnamedeki bazı maddelerde yapılan değişiklikler dikkat çekmektedir. Örneğin, 1925 tarihli talimatnamenin birinci maddesinde okulun kuruluş amacı, "orta, lise mektepleri ile muallim mekteplerine müzik öğretmeni yetiştirmek" şeklinde belirtilmişken, 1931 tarihli bu talimatnamede bu ifade, "ilk ve orta derecedeki mektepler için öğretmen yetiştirmek" biçiminde değiştirilmiştir.

27 Teşrinisani 1932 tarihli *Resmî Gazete*'de (Merbut Şekil, 1932) 1931 tarihli talimatnamenin 9. Madde'sinde yapılan değişikliğe yer verilmiştir.

4 Temmuz 1934 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan Millî Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu ile MMM'nin statüsü yeniden şekillendirilmiştir (Millî Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu, 1934) Akademinin amacı; müzik öğretmeni yetiştirmek, millî musikiyi bilimsel yöntemlerle inceleyip geliştirmek ve yaymak, sahne sanatlarının tüm alanlarında yetkin sanatçılar yetiştirmektedir. MMM, Temsil Şubesi ve Riyaset-i Cumhur Filarmonik Orkestrası ile Akademi'yi oluşturan üç ana müesseseden biridir. MMM mezunları, "temayül, istidat ve ihtisaslarına göre" Akademi'nin Temsil Şubesi'ne, Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrası'na ya da ortaöğretim kurumlarında müzik öğretmenliğine yönlendirilebilmektedir (Kanunlar, 1934) 1934 yılında, dönemin Maarif Vekili Hikmet Bayur'un öncülüğünde MMM'ye yeni ihtiyaçlara cevap verecek bir yön kazandırılması hedeflenmiş; bu doğrultuda söz konusu üç kurumu bir araya getiren akademik yapının kurulmasını sağlayan kanun hazırlanmıştır (Gökyay, 1941).

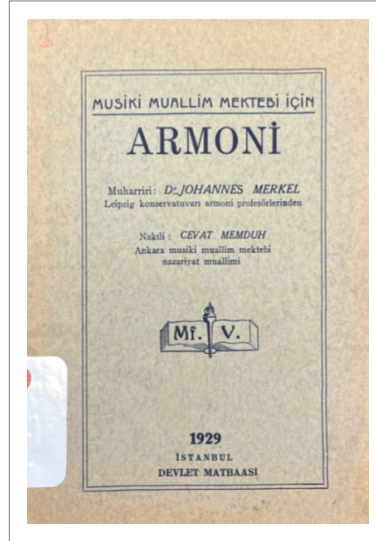
3.3. MMM Ders Kitapları, Mecmuaları ve Konser Programları

Okulda okutulan dersler arasında Armoni, Müzik Nazariyatı, Kompozisyon, Kontrpuan, Müzik Tarihi, Müzik Kiraatı, Türkçe ve Edebiyat, Vokal, Bediiyat, Umumi Medeniyet Tarihi, Türk Medeniyet Tarihi, Ruhiyat-Fenn-i Terbiye ve Usul-ü Tedris, Türkiye Coğrafyası, Tabiat Tetkiki, Almanca, Tatbiki Hikmet ve Kimya, İlmî ve Tatbiki Hesap ve Hendese, Vataniyat ve Mesleki Ahlak, Umumi ve Mesleki Hıfzıssıhha, Terbiye-i Bedeniye yer almaktadır. Çalgı eğitimi kapsamında ise keman, piyano, flüt veya viyolonsel enstrümanlarından yalnızca biri zorunlu tutulmuştur (Musiki Muallim Mektebi, 1341). Bu çalışmada, sayılan tüm derslere ait kitapların ele alınması kapsamın dışına çıkacağından, okulda Batı müziği eğitiminin öncelendiğini gösteren armoni ve kontrpuan ders kitaplarına odaklanılmıştır.

Maarif Vekâleti Millî Talim ve Terbiye Dairesinin 13 Temmuz 1929 tarihli ve 1746 sayılı emriyle, MMM için 2000 adet armoni kitabı bastırılmıştır. Kitap, Johannes Merkel'e ait olup, çevirisi okulun nazariyat öğretmeni Cevat Memduh tarafından yapılmıştır. Resim 3'te kapağı görülen bu eser, armoni konularına dair aralıklar, majör-minör akorlar, akor çeşitleri ve modülasyon gibi başlıkları içeren 111 sayfalık bir kitaptır. Kapak sayfasında yer alan "Musiki Muallim Mektebi İçin" ibaresi, kitabın bu kuruma özel olarak çevirisinin hazırlandığını açıkça ortaya koymaktadır (Merkel, 1929).

Resim 3

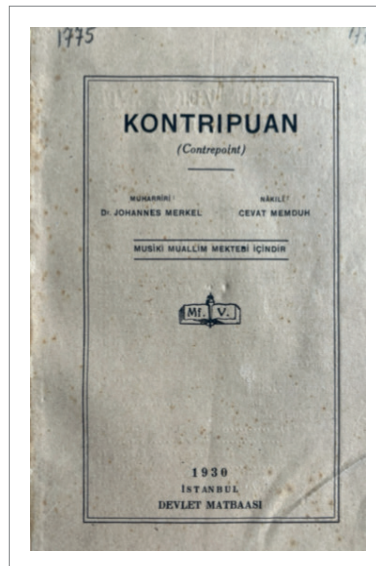
MMM'de okutulan armoni kitabı

MMM'de kontrpuan derslerinde okutulmak üzere hazırlanan ve çevirisi yine nazariyat öğretmeni Cevat Memduh tarafından yapılan kitap da Johannes Merkel'e aittir. Aşağıda Resim 4'te yer alan kapak sayfasında "Musiki Muallim Mektebi İçindir" ibaresi bu kitabın da kuruma özgü hazırlandığını göstermektedir. Toplam 162 sayfadan oluşan kitapta; basit kontrpuan, bileşik kontrpuan, karışık kontrpuan, çift, üçlü, dörtlü kontrpuan, kanon ve kanon çeşitleri, beş, altı, yedi, sekiz bölümlü cümleler, füğ ve çeşitleri ile genç sanatkarlara yönelik uyarı ve görevler gibi konular ele alınmaktadır. Kitapta çeşitli nota örnekleri ve açıklayıcı görseller de bulunmaktadır (Merkel, 1930).

Resim 4

MMM'de okutulan kontrpuan kitabı

Okulda okutulan ders kitaplarının yanı sıra MMM'nin kendine ait iki süreli yayını bulunmaktadır: Musiki Muallim Mektebi Mecmuası (Resim 5) ve Musiki Muallim Mektebi Talebe Mecmuası (Resim 6). Her iki derginin de ilk sayısı 1933 yılında yayınlanmıştır. Arşiv taramalarında, Musiki Muallim Mektebi Mecmuası'nın yalnızca 3 sayısı, Talebe Mecmuası'nın ise birinci sayısı tespit edilebilmiştir. Diğer sayılar için daha detaylı bir araştırma gerekmektedir. Mecmuanın yayınlanma nedeni ise şu şekilde ifade edilmiştir:

Bütün bir sene içerisinde talebeye ait kıymetli bir vazife, iyi bir araştırmanın meydana getirdiği bir konferans çok zaman muallimin nazarı dikkatini celbeder, bu kadar iyi bir vazifenin bu kadar çok içli yaşanmış bir mevzuun talebe defterinde, iyi bir konferansın yalnız sınıfın içinde kalması, talebenin her fikir ve his merhalesine takip edenler için haklı bir üzüntü oluyor. İşte mecmuamız bu üzüntünün bir tesellisi ve bütün bir mektep kültürünün küçük bir ifadesi olacaktır (Mecmua, 1933, s. 1)

Dergilerin yayınlanma amacı, dönemin anlayışı doğrultusunda okul içi fikir ve sanat birliğini güçlendirmek olarak açıklanmıştır. Nitekim Talebe Mecmuası'nın önsözünde bu amaç şu ifadelerle dile getirilmiştir: "Her şeyden evvel mektep dahilinde bir fikir ve san'at rabıtası tesis etmek emelile çıkan Musiki Muallim Mektebi mecmuası..." (Çelik, 1933, s. 3).

Resim 5

MMM İlk Sayısı

Resim 6

MMM Talebe Mecmuası

Ekler bölümünde yer alan Resim 17 (Musiki Muallim Mektebi Senelik Talebe Konseri, 1927) 16 Nisan 1927 tarihinde düzenlenen ve Riyaset-i Cumhuriyet Filarmoni orkestrası'nın da katıldığı senelik talebe konserlerinden birine ait belgedir. Belgenin son sayfasında, konserde seslendirilen eserlerin listesi Fransızca olarak verilmiştir. Programda yer alan eserler şunlardır:

PROGRAMME

Partie I

- 1- ZEKI: Hymne national
- 2- ZEKI: Marche de l'école normale de musique
- 3- ED LALO: Le roi d'ys, Ouverture (Orchestre)

Partie II

- 4- Chanson Irlandais (Dernière rose)
- 5- SAINT-SEANS: Saltarelle (Choeur a 4 voix)

Partie III

- 6- BEETHOVEN: Elégie (M. Féthi.)
- 7- CHOPIN: valse No 1 (M. Houloussi.)
- 8- MOZART: Romance, HAYDN: Rondo Ongarese. (Quarttet par 12 élèves)
- 9- BEETHOVEN: Finale de sonate 2 (M. Zia)
- 10- CHOPIN: POLONAİSE (M. Afif)

Partie IV

(Orchestre et Choir)

- 11- GOUNOD: Fantaisie FAUST
- 12- ZEKI: Mon violin. Romance
- 13- OFFENBACH: Contes b'hofmann Barcarolle
- 14- ZEKI: Marche
- 15- BIZET: Romanee de NADIR
- 16- ZEKI: Karagheuz

3.4. Arşiv Belgelerinin Çevirisi ve Değerlendirmesi

Arşiv belgeleri; sahip oldukları fiziki nitelikler, sundukları bilgi içeriği ve devletin resmî refleksini yansıtmaları gibi açılardan büyük öneme sahiptirler. Bu belgeler, çoğu zaman eksik veya ulaşılması güç konuların aydınlatılmasına katkı sağlar. Ekler bölümünde yer alan Resim 7 üzerinden bu durum şöyle örneklendirilebilir: Günümüzde müze olarak kullanılan MMM'nin depolarında önemli evraklara rastlanmıştır. Üzerlerine atılan kömür cürufunun altında onlarca yıl kalan bu belgeler, Belediyenin depo tahliye çalışmaları sırasında kitapların altından tesadüfen çıkmıştır. Söz konusu belgeler arasında; başvuru mektupları, okulun genel işleyiş kayıtları, Millî Müdafaa Vekâleti ile askerlik dersine ilişkin yazışmalar, maaş bordroları, öğrencilerin olaylarla ilgili soruşturma evrakları ve çeşitli diğer belgeler yer almaktadır. Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları'na

gönderilmek üzere ayrılmış bu belgelerin bir kısmının “ne mutlu ki” unutulmuş olması, bugün adına kıymetli bir kazançtır.

Cumhuriyet Ankara’sının en renkli kurumlarından birinin arşivinden belli ki bir ‘tutam’ belgenin günümüze kalmasına neden olmuştur. Belgeler arasında yer alan, kurum çalışanlarının isim ve imzalarının yer aldığı ve başka yerde bulunamayacak olan bu evrak bile, sadece kurumun resmi personeline dair bilgi vermesi açısından nasıl bir hazine ile karşı karşıya olduğumuzun delilidir (Kaynar, 2013, s. 57).

Bu belge, MMM’de görev yapmış ancak mevcut literatürde adına rastlanılmayan kişilerin tespitine imkân sağlayarak önemli bir katkı sunmuştur.

Devlet Arşivleri Başkanlığı’nın internet sayfasında, MMM ile ilgili önemli evraklar dijital olarak yayımlanmıştır. Bu belgeler, okulun tarihsel süreci ile yazılacak kurumsal tarih açısından son derece değerli bilgiler içermektedir. Belgelerin sayıca fazla olması nedeniyle, çalışmanın kapsamını aşmamak adına, içeriği bakımından öne çıkan bazı örnekler Ekler bölümünde Resim 8, Resim 9, Resim 10, Resim 11, Resim 12, Resim 13, Resim 14, Resim 15, Resim 16’da görsel olarak; Latin harflerine çevrilmiş hâlleri ise aşağıda tablolar şeklinde sunulmuştur.

Tablo 1’de (Resim 8) çevirisi sunulan belge (Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1927) okul müdürü Osman Zeki Üngör’e gönderilen 1200 liralık ödemenin muhasebe kaydıyla ilgilidir. Ancak asıl önemli olan husus, Üngör’ün “musiki muallim mektepleri hakkında ilmi tetkikatta bulunmaya memur” edilmiş olmasıdır. Devlet, MMM’nin Avrupa’daki okullar örnek alınarak yapılandırılmasını amaçladığı için bu görevlendirmeyi yapmıştır.

Tablo 1

Osman Zeki Üngör’e Gönderilen Ödenek

şube	Maarif Vekaleti (Yüksek) Müsveddeliği						Sadire Numarası
.....							1713 - 30.10.27
Dosya Evveliyat Numarası:							
Tebyiz Tarihi	Mübeyyiz	Tesvidi Tarihi	Müsevvid	Muharrerat-ı varidenin			
				Nevi	Tarihi	Numarası	Esas Numarası
		Fi 927-10- 27	(imza)	Res'en			
Leffi	Hülasa						
							Muhtıra
Tarih-i Sevki:			Makam-ı Vekalet				18/1

Avrupa’da bulunduğu esnada musiki muallim mektepleri hakkında ilmi tetkikatta bulunmaya memur edilen Musiki Muallim Mektebi Müdürü Zeki Bey’e bu bütçenin 547’nci irşad ve beynelmilel kongre sergi ve müsabakalarla ilmi tetkik seyahatleri masarifi faslına mevzu tahsisattan bank vasıtasıyla gönderilen 1200 liranın merbut senet mucebince muamele-i mahsubiyesi icra edilmek üzere muhasebe müdüriyetine emr u havale buyurulmasını rica ve takdim-i hürmet eylerim efendim. Yazılması Fi 27 minhu. Senedi vardır.

Tablo 2’de çevirisi sunulan (Resim 9) belge (Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1928) okulun müdür yardımcısı ve tabiiye (biyoloji) öğretmenini Hayri Bey’e 300 lira ödenmesine ilişkindir. Önemli olan nokta, müdür yardımcısının da “ilmî tetkik seyahatleri” amacıyla Avrupa’ya gönderilmiş olmasıdır. Devlet, yalnızca Üngör’ü değil, aynı amaçla yardımcısını da Avrupa’ya göndermiştir. Üngör 1927 yılında, Hayri Bey ise 1928 yılında bu göreve gönderilmiş olup, bu durum ilmî tetkiklerin sürdürüldüğünü göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Tablo 2*Hayri Bey'in Avrupa'ya Gönderilmesi*

şube	Maarif Vekaleti (Yüksek) Müsevvediliği						Sadire numarası
.....	Dosya evveliyat numarası:						
							2110
							928-Temmuz-15
Beyaz Tarihi	Beyaz Eden	Müsevvedde tarihi	Müsevvedeyi yazan	Gelen Tahriratın			
				Nevi	Tarihi	Numarası	Esas Numarası
(imza)		12 Temmuz 928	(imza)		11 Temmuz 928	94	
Leffi:	Hülasa:						
	Tarih-i Sevki	Makam-ı Vekalet					Muhtıra: 18/1
Merbut 11 Temmuz 928 tarihli şifreli telgrafname-i vekaletpenahi Ankara Musiki Muallim Mektebi müdür muavini ve tabiiye muallimi Hayri Bey ile müdür-ü mumaileyh ve Galatasaray Lisesi müdür muavini Celal Beyin beray-ı tetkik Avrupa'ya izamlarının faydalı olacağı ve bunun için bu bütçeye menzuh ilmi tetkik seyahatleri faslından Hayri Beye maktuan üç yüz ve Celal Beye iki yüz lira itası işar buyurulmuş olmakla icra-yı icabına müsade buyurulmasını rica ederim efendim. Yazıyla 14 (imza) Muhasebeye gitmiştir.							

Resim 10 ve Resim 11 olarak sunulan belgelerde (Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1925a) MMM'nin 1925 yılına ait kadro cetvelleri yer almaktadır. Bu belgeler, okulda okutulan dersler ve dersleri veren öğretmenler gibi konulara ışık tutması açısından oldukça önemlidirler. Belgelerde dikkat çeken hususlardan biri, bir "imam" ve bir "din dersleri öğretmeni"nin bulunmasıdır; oysa MMM literatüründe ve 6 Eylül 1341 tarihli Resmi Ceride'de yayınlanan ilk talimatnamede bu pozisyonlardan bahsedilmemiştir. Ayrıca okulda "Arapça" dersinin de yer aldığı görülmektedir. Diğer öğretmenler ve memurlar değerlendirildiğinde, okulun zengin bir kadro ve ders çeşitliliğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Okulda yer alan memur ve öğretmen kadrosu şöyledir: Müdür Zeki Bey, müdür yardımcısı, 2 muavin, 2 muallim muavini, katip ve hesap memuru Osman Bey, anbar memuru Yahya Bey, debboy memuru, imam, alat-ı dersiye ve kütüphane muhafızı, mübayaa memuru, doktor, hasta bakıcı, 3 riyaziye muallimi (ikinci devre), hikmet muallimi, kimya muallimi, tabiiyyat muallimi, edebiyat muallimi, içtimaiyyat muallimi, felsefe muallimi, malumat-ı vataniye muallimi, tarih muallimi, coğrafya muallimi, din dersleri muallimi, Türkçe muallimi, Arabi muallimi, Farsi muallimi Faik Reşid Bey, 4 Fransızca muallimi Zeki Bey, Basri Bey, Halil Bey, İhsan Servet Bey, 5 flüt muallimi Kadri Bey, Veli Bey, Sadri Bey, Behiç Enver Bey, Münhal. Resim 5'te şöyledir: Terbiye-i bedeniyeye muallimi, resim muallimi, musiki muallimi, dikiş ve biçki memuru, çocuk bakıcı muallimi, ev idaresi muallimi, kısm-ı iptidai baş muallimi, 10 kısm-ı iptidai muallimi, aşçı, kalorifer memuru, 3 hademe.

Tablo 3 (Resim 12), Tablo 4 (Resim 13), Tablo 5 (Resim 14), Tablo 6 (Resim 15), Tablo 7 (Resim 16) olmak üzere toplamda beş belge (Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1925c) MMM bina ve demirbaş listelerine ait kayıtları içermektedir. Okul müdürü Osman Zeki Üngör, Maarif Vekili Hamdullah Suphi Tanrıöver'e okulun durumu hakkında sözlü olarak verdiği bilgileri yazılı şekilde sunmuştur. Bu belgelerde, mevcut binaya eklenen yapılar, tadilat işleri, öğrenci sayıları, memur ve öğretmen kadrolarındaki eksiklikler, sipariş edilip henüz teslim edilmemiş çalgılar çalgılar, mutfak malzemeleri ve sınıf araç-gereçleri gibi hususlar detaylı olarak yer almaktadır. Bu nedenle, söz konusu belgeler 1925 yılında okulun ikinci eğitim yılına ait mevcut durumunu göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Tablo 3*MMM Demirbaş Listeleri*

Ankara, 15 / 9 / 1341	Musiki
Hülasa:	Muallim Mektebi
Maarif Vekili Muhteremi Hamdullah Suphi Bey Efendi Hazretlerine	
Geçen gün mektebim hakkında talep buyurduğunuz malumatı şifahen arz etmiş emr-i aliniz mucebince buna ilaveten	
icap eden muhtıraları ihzar ettim maal-ihitiram melfufen takdim-i huzur-u alileri kılınmıştır efendim	
Müdü	
(Hangi tarih ve numara ile yazılmış evraka cevap teşkil ettiğinin tasrihi rica olunur.)	

Tablo 4*MMM Demirbaş Listeleri*

Ankara / / 134..	Musiki Muallim Mektebi
Hülasa	
341-342 ders senesi bidayetinde Musiki Muallim Mektebinin	
Vaziyeti	
Mektebin işgal etmekte bulunduğu binaya ilaveten iki bina daha isticar olunmuştur. Binaların dahili ve harici badanası icap eden sahhi ve bedii renklerle yaptırılmış iki binanın tavan, kapı ve pencereleri yağlı boya ile boyattırılmış. Her üç bina linolyum muşamba ile tefriş olunmuştur. Mektep 1341 senesi bütçesindeki tahsisatı dahilinde her türlü ihtiyacatını vakt-i zamaniyla ve usul-i mahsusası dahilinde temin etmektedir. Bu sene yalnız leyli ve meccani olarak talebe alınmış ve talebe kadrosu binaların âdem-i müsadese binaen ancak elliye iblağ olunabilmiştir. Mektebin talimatnamesi ihzar kılınmış ve müfredat programı da derdest-i ihzar bulunmuş ise de kadroda lazım gelen muallim tahsisatı mevcut bulunmadığından bazı derslerin esas muallimleri tayin olunamamıştır. Mektebin kadrosuna lazım gelen idare memurları ve müstahdemin ilave olunmuş olduğundan mektebin hidematı dahililiyesi ala kadri'l- imkân mihver-i layıkında cereyan etmektedir. Mektebin matba ve yemekhanesi için lazım olan her türlü vesait ve levazım mübayaa ve ihzar edilmiştir. Mektepte mevcut 10 kemana ilaveten 35 keman 2 piyano 1 armonyum ve 2 viyolonsel 2 flüt mübaya olunmuş ve piyanoların biriyle armonyum flüt ve viyolonseller henüz gelmemiştir. Dershaneler için lazım gelen sıralar birer kişilik Amerikan mektep sıraları modelinden olarak yaptırılması ve yazı tahtaları tedarik olunarak dershaneler ihzar edilmiştir. Hülasa: Musiki Muallim Mektebi sıhhi ve modern bir mektep vaziyetinde gayesine müteveccih bir mesele haline gelmiştir.	
(Hangi tarih ve numara ile yazılmış evraka cevap teşkil ettiğinin tasrihi rica olunur.)	

Tablo 5*MMM Demirbaş Listeleri*

Ankara/134..	Musiki Muallim Mektebi
Hülasa:	
340-341 ders senesinde Musiki Muallim Mektebinin Vaziyeti	
Mektep kira ile tutulmuş on iki odalı kârgir bir binayı işgal etmekte bulunuyordu.	
Bina yeni yapılmış tavan ve döşemeleri gayr-ı muntazam duvarları badanasız pencere ve kapıları boyasız bir halde bulunuyordu.	
Mektebin namına 1340 senesi bütçesinde masarif bulunmadığından erkek muallim mektebine misafireten idare olunmakta ve her türlü ihtiyacatını mezkûr müessese vasıtasıyla temin etmekte idi.	
Leyli ve nehari olmak üzere iki türlü talebesi bulunmakta olan mektepte yalnız musiki ve Fransızca tedris olunmakta idi.	
Mektep kendisine ait bir talimatname ve müfredat programına malik değildi.	
Vazaif-i idariyesini tedvir edecek memurlar kadrosunda bulunmadığı gibi müstahdemini de yoktu. Hidematı umumiyesi için beş ve erkek muallim mektebinden maaş almak için kendisine üç hademe verilmişti.	
En basit vasaitle mektep matbahında pişirilen yemekleri talebenin yiyebilmesi için elde beş kayık tabakla 20 tane ufak toprak tabaktan başka bir şey yoktu.	
Musiki vesaiti tedrisiyesi olarak mektepte yalnız 10 tane keman mevcut idi.	
Dershanelere ait eşyayı saire iki yazı tahtası ile 6 tane ikiye kişilik sıra teşkil etmekte idi.	
Hülasa: Musiki Muallim Mektebi pek fakirane bir müessese vaziyette ve kendisini gayesine götürecek yollardan çok uzak bir halde bulunmakta idi.	

Tablo 6*MMM Demirbaş Listeleri*

(Hangi tarih ve numara ile yazılmış evraka cevap teşkil ettiğinin tasrihi rica olunur.)

Ankara/134..

Musiki Muallim Mektebi

Hülasa:

340-341 Sene-i Dersiyyesinde Mektepte Mevcut Belli Başlı Demirbaş Eşya

	Adet		Adet
Masa	8	Çinko kaşık tabak	5
Saç soba	3	Çay fincanı	17
Duvar saati	1	Kevgir	2
Yatak	12	Çinko tencere	1
Yorgan	12	Çamaşır leğeni	1
Yastık	12	Çinko leğen	1
Battaniye	8	İdare lambası	2
Karyola	11	Büyük lamba	4
Sandalye	12	Keman	10
Tahta sandalye	12	Keman notaları	10
Kaşık	20	Yazı takımı	2
Çatal	20	Sürahi	3
Bıçak	20	Su bardağı	8
Mektep sırası	6	Çinko su kovası	6
		Büyük yemek tenceresi	2
		Yazı tahtası	1

Tablo 7*MMM Demirbaş Listeleri*

Ankara .../.../ 134..	Musiki Muallim Mektebi
Hülasa:	
341-342 Senesi Bidayetinde Mektebin Demirbaşına İlave Olunan Belli Başlı Eşya	
Adet	Adet
2 Kartoniyer	72 kişilik sofra takımı bilumum teferruatıyla ve malzemesi
2 oda takımı	mektepe matbahında yüz kişiye yemek tabhına muktezi bilumum vesait
1 portmanto	4 duvar saati
2 gardırop	2 piyano: biri kuyruklu: diğeri sipariş olunmuş henüz gelmemiştir
1 büfe: talebe yemekhanesi için	2 flüt, 2 viyolonsel: sipariş olunmuş henüz gelmemiştir
3 su filtresi	35 keman
1 fayton	120 takım yatak çarşafı yastık ve yorgan zarfı
1 yük arabası	60 takım mücedded yatak yorgan ve yastık
1 araba hayvanı çift	60 yeni yün battaniye (Hereke fabrikası mamulatından)
1 kontrol saati	60 mücedded karyola
1 şapirograf makinesi	50 talebe için elbise dolapları Darül Eytamlara
5 yazı tahtası	10 tuvalet masası: sipariş verilmiş henüz gelmemiştir
10 beyaz İngiltere mamulatından karyola	10 duvar aynası: sipariş verilmiş henüz gelmemiştir
1 büyük gramafon 12 plağıyla beraber talebe yemek salonunda çalınmak için	10 yemekhane masası
1 takım tenis levazımı	60 yemekhane için beyaz demirli iskemle
1 takım kroket levazımı	48 birer kişilik dersane sırası
1 basketbol levazımı	28 " " " " Darül Eytamlara sipariş verilmiş henüz gelmemiştir
1 takım voleybol malzemesi	6 bahçe kanepesi
12 kişilik hamam levazımı	3 erzak anbarı
	1 ekmek sandığı
	1 tel dolap: et için
	3 yazıhane
	4 kütüphane ve evrak dolabı
	1 armonyum

MMM Hakkında Eleştiriler

MMM, kuruluşundan itibaren günümüze dek fiziki koşulları, eğitim programları, yöntemleri ve öğretim kadrosu gibi pek çok açıdan eleştirilere konu olmuştur. Eleştirilerde bulunanlardan biri Cumhuriyet dönemi müzik politikalarında önemli bir rol oynayan Paul Hindemith'tir. Hindemith, 1935 tarihli raporunda okul binasının işlevselliğine dair ciddi eleştirilerde bulunmuştur. Rapora göre bina, eğitim amaçlarına uygun biçimde düzenlenmemiştir; sanat odası yeterince aydınlatılmadığından neredeyse hiçbir şey görülmemektedir. Kulak eğitimi ihmal edilmiş, küçük ve yalıtımsız odalarda yapılan bireysel çalışmalar hem seslerin birbirine karışmasına hem de öğrencinin kendi sesini duymamasına yol açmaktadır. Buna karşın, daha geniş olan teori odalarında ise en az altı farklı odadan ses duyulmakta, bu da sağlıklı bir müzik eğitimi için elverişsiz bir ortam yaratmaktadır. Hindemith, 120 öğrencinin aynı anda çalışabileceği bir yapı öngörülmesine rağmen mevcut mekânların bu kapasiteye uygun tasarlanmadığını vurgulamıştır. Tüm bu eksikliklerin giderilmesine

ilişkin önerilerini detaylı şekilde raporunda sunan Hindemith, yalnızca fiziki şartları değil, derslerin niteliği, öğretmenlerin yeterliliği ve öğrencilerin durumu gibi pek çok konuda da kapsamlı eleştirilerde bulunmuştur (Kahramankaptan, 2013).

MMM'ye yönelik eleştirilerde bulunan bir diğer önemli isim, edebiyatçı ve eğitimci Orhan Şaik Gökyay'dır. Gökyay'a göre, 1925 yılında yayımlanan Talimatname'de okulun temel amacının müzik öğretmeni yetiştirmek olduğu açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, uygulamada bu amaca yeterince bağlı kalınmamıştır. Okulda müzik öğretmenliğine yönelik pedagojik ihtiyaçlar ikinci plana atılmış; bunun yerine, orkestra gereksinimleri öncelenmiş ve bu doğrultuda müzik öğretmenliği pratiğinde yeri olmayan enstrümanların eğitimi verilmiştir. Mezun olan öğretmenler ise okul müziğinde işlevsel olmayan korno, obua ve fagot gibi çalgılarla görev yapmak durumunda kalmış, bu enstrümanlarla okul orkestralarına da dahil edilmemişlerdir. Dolayısıyla, bu yaklaşım hem müzik öğretmenliği açısından yeterli bir donanım sağlayamamış hem de orkestra alanında kalıcı bir katkı oluşturamamış; yalnızca başlangıç seviyesinde sınırlı bir işlev görebilmiştir (Gökyay, 1941).

Öztürk ise MMM'ye yönelik eleştirilerini ideoloji perspektifinden dile getirmiştir. Ona göre MMM, dönemin egemen ideolojik söylemi doğrultusunda müzikte çağdaşlaşmanın simgesi ve öncüsü olarak konumlandırılmış ve bu şekilde topluma sunulmuştur. Batı müziğini kurumsallaştırmaya yönelik girişimlerin "musiki inkılâbı" kapsamında değerlendirilmesi, Öztürk'e göre tarihsel gerçeklikle örtüşmemektedir. Bu durum, ideolojik bir yönlendirme ve çarpıtma olarak değerlendirilmektedir. Öztürk, MMM'nin müzik eğitimine ilişkin asli işlevlerini yerine getiremediğini, bu başarısızlıkta okulun öğretim kadrosunun yeterlilik düzeyi, yetişme biçimi ve sahip olduğu birikimin önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir (Öztürk, 2014).

4. SONUÇ

Musiki Muallim Mektebi, müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1 Eylül 1924 tarihinde kurulmuş ve 1936-1937 eğitim-öğretim döneminde Gazi Eğitim Enstitüsü'ne nakledilmiştir. Hem Osmanlı hem de Cumhuriyet dönemlerinde Anadolu coğrafyasında müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olması bakımından önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyet'in siyasi ve felsefi düşüncesinin Batı'yı model almak üzerine kurulması sebebiyle, müzik eğitiminde de Batı müziği temelli ve Batı eğitim anlayışına dayalı bir sistem benimsenmiştir.

1924-1936/37 dönemini kapsayan literatürde, okulun tarihi, binası ve talimatnameleri üzerine önemli çalışmalar yapılmış olmakla birlikte, okula dair müstakil ve kapsamlı bir eser henüz kaleme alınmamıştır. Literatür taramasında okulla ilgili bilgi veren kaynakların çeşitliliği son derece önemlidir. Bu bağlamda, okutulan ders kitapları, okulun iki mecmua, konser programı ve arşiv belgeleri literatür açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada özellikle "Armoni" ve "Kontrpuan" derslerinde kullanılan, Johannes Merkel tarafından kaleme alınan kitaplar üzerinden okulun Batı müziği eğitimi esas aldığını göstermek amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, okulda okutulan diğer dersler ve kullanılan ders kitaplarının tespit edilerek kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi, müzik eğitim tarihine önemli katkılar sağlayacaktır.

Okulun 1933 yılında yayınladığı olduğu Musiki Muallim Mektebi Mecmuası ile Musiki Muallim Mektebi Talebe Mecmuası da ayrı bir araştırma konusu teşkil etmektedir. Bu çalışmada ilk derginin 3, ikinci derginin ise yalnızca 1 sayısı tespit edilebilmiştir. Bu dergilerin tamamının tespit edilip incelenmesi, okul literatürüne önemli katkı sunacaktır. Ayrıca, yalnızca 16 Nisan 1927 tarihli Talebe Konseri programı günümüze ulaşmış olmakla birlikte, program üzerindeki "senelik" ibaresi okulun her yıl konser verdiğine işaret etmektedir. 1924-1936 yılları arasındaki diğer konser programlarının tespiti ve incelenmesi de literatüre için değerli bir çalışma alanıdır.

Arşiv belgeleri ise sadece okulun işleyişi hakkında bilgi vermekle kalmayıp, aynı zamanda devletin bu konuya yönelik tutum ve reflekslerini yansıtmaları bakımından da önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında Devlet Arşivleri Başkanlığı'nın internet sayfasında bulunan okulla ilgili çok sayıda önemli belge tespit edilmiş ve bunlardan dokuzu araştırmaya dahil edilmiştir. Ders kitapları ve mecmualar gibi arşiv belgelerinin de detaylı şekilde incelenmesi, literatüre anlamlı katkılar sağlayacaktır.

Bunların yanı sıra, okulla ilgili doğrudan veya dolaylı tüm kaynaklar, müstakil bir Musiki Muallim Mektebi tarihi yazımı için büyük önem arz etmektedir. Okulda görev yapmış kişilerin hatıratları, mektuplar, kartpostallar, fotoğraflar, konserler ve konser programları gibi materyaller, müzik öğretmeni yetiştiren bir kurumun tarihçesi açısından oldukça önemlidir.

Etik kurul onayı

Bu çalışma insan, hayvan veya hassas veriler içermediği için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: İÇ; verilerin toplanması: İÇ; sonuçların analizi ve yorumlanması: İÇ; çalışmanın yazımı: İÇ. Yazar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

This study does not require ethics committee approval as it does not involve human, animal or sensitive data.

Author contribution

Study conception and design: İÇ; data collection: İÇ; analysis and interpretation of results: İÇ; draft manuscript preparation: İÇ. Author reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The author declare the study received no funding.

Conflict of interest

The author declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Altunya, N. (2018). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Deneyimi (1948-2018)*. Öğretmen Dünyası Yayınları.
- Altunya, N. (2020). *Gazi Eğitim Enstitüsü Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980)*. MEB Yayınları.
- Bilir, A. (2011). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihsel Evrimi ve İstihdam Politikaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2) 223-246. https://doi.org/10.1501/Egifik_00000001231
- Çakar, H. U. (2010). *Mimar Ernst Arnold Egli ve Musiki Muallim Mektebi* (Tez No. 270094) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Çelik, N. (1933). Ön söz. *Musiki Muallim Mektebi Talebe Mecmuası*, (1), 1-32.
- Dereli, R. (2022). Cumhuriyet’in ilk dönemlerinde türk müziğinin eğitimi adına öğretmen yetiştirme kurumu: Mûsikî muallim mektebi. *Türk Müziği* 2(1), 13-20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10706674>
- Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1925a, 23 Nisan). [Cumhuriyet Arşivi belgesi]. Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kutu 179, Gömlek 868, Sıra 3, Ankara, Türkiye.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1925b, 29 Temmuz). [Cumhuriyet Arşivi belgesi]. Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kutu 14, Gömlek 47, Sıra 11, Ankara, Türkiye.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1925c, 15 Eylül). [Cumhuriyet Arşivi belgesi]. Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kutu 57, Gömlek 283, Sıra 7, Ankara, Türkiye.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1927, 27 Ekim). [Cumhuriyet Arşivi belgesi]. Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kutu 163, Gömlek 784, Sıra 6, Ankara, Türkiye.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1928, 15 Temmuz). [Cumhuriyet Arşivi belgesi]. Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kutu 39, Gömlek 206, Sıra 5, Ankara, Türkiye.
- Gazi Üniversitesi. (t.y.). *Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı. Tarihçe*. 9 Temmuz 2025 tarihinde <https://gef-guzelsanatlar-muzik.gazi.edu.tr/view/page/26429> adresinden erişildi.
- Gazimihal, M. R. (1955). *Türk askeri muzıkları Tarihi*. Maarif Vekâleti.
- Gökyay, O. Ş. (1941). *Devlet konservatuvarı tarihçesi*. Maarif Matbaası.
- Kahramankaptan, Ş. (2013). *Hindemith raporları 1935/1936/1937*. (E. D. Yavuz, Çev.). Sevdâ-Cenap And Müzik Vakfı.
- Kanunlar. (1934, 4 Temmuz). *Resmî Gazete*.
- Kaynar, H. (2013). Artisliğe fazla hevesim vardır...: Musikî Muallim Mektebi’nin Evrak-ı Metruke’sinde saklı kalanlar. *Ankara Araştırmaları Dergisi* 1(2), 56-78.

- Koç Üniversitesi, Dijital Koleksiyonlar. (t.y.). Cumhuriyet'in Tınısı: Musiki Muallim Mektebi. 9 Temmuz 2025 tarihinde <https://librarydigitalcollections.ku.edu.tr/dijital-sergiler/cumhuriyetin-tinisi-musiki-muallim-mektebi/> adresinden erişildi.
- Maarif Vekâleti. (1944). *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943*. Maarif Matbaası.
- Mecmua. (1933). Mecmuamız. *Musiki Muallim Mektebi Mecmuası*, (1), 1-28.
- Merbut Layiha. (1928, 28 Kasım) *Resmî Gazete*.
- Merbut Şekil. (1932, 27 Kasım). *Resmî Gazete*.
- Merkel, J. (1929). *Armoni* (C. Memduh Çev.). Devlet Matbaası.
- Merkel, J. (1930). *Kontripuan* (C. Memduh Çev.). Devlet Matbaası.
- Millî Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilât Kanunu. (1934, 4 Haziran). *Resmî Gazete*.
- Muallim Mektepleri Talimatnamesi. (1931, 31 Ocak). *Resmî Gazete*.
- Musiki Muallim Mektebi Senelik Talebe Konseri. (1927). Hakimiyet-i Milliye Matbaası.
- Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi. (1341, 6 Eylül). *Resmî Gazete*.
- Musiki Muallim Mektebi Talimatnamesi. (1931, 8 Nisan). *Resmî Gazete*.
- Özden, E. (2020). *Osmanlı Maârifî'nde Mûsikî*. Türk Tarih Kurumu.
- Öztürk, O.M. (2014, Kasım). *İdeolojik ve siyasal bir proje olarak Musiki Muallim Mektebi*. Kuruluşunun 90. Yılında Musiki Muallim Mektebi: Cumhuriyetin Müzik Serüveni 90. Yıl kongresi. Afyonkarahisar Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Say, A. (1985). Musiki muallim mektebi. *Müzik Ansiklopedisi 3* içinde (s. 861). Başkent Yayınevi.
- Suna ve İnan Kiraç Vakfı. (t.y.). 9 Temmuz 2025 tarihinde https://katalog.iae.org.tr/arsiv/FKA/FKA_007499.jpg adresinden erişildi.
- Tangülü, Z ve Becerikli, S. (2020). Musiki muallim mektebi (1924-1937). *Asia Minör Studies*, 8 (2), 458-466. <https://doi.org/10.17067/asm.747050>
- Uçan, A. (2017). Musikî Muallim Mektebi ve Eduard ZuckMayer. B. Tecimer ve R. Saydam (Ed.), *Açık oturum bildirileri kitabı* içinde (s. 16-41). Müzed Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, H. A. (1994). *Türkiye'de orta öğretim*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Zuckmayer, E. (1966). Kuruluşundan bu yana müzik bölümü. *Eğitim Dünyası*, 20-26.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The Musiki Muallim Mektebi (School of Music Teachers) was established on September 1, 1924, with the aim of training music teachers and was transferred to the Gazi Institute of Education during the 1936–1937 academic year. The school holds a significant place in Turkish music education history, as it was the first institution in Anatolia to train music teachers during both the Ottoman and Republican periods. As the political and philosophical orientation of the early Republic was grounded in taking the West as a model, education at the Musiki Muallim Mektebi was also based on Western music. Despite being one of the major cultural achievements of the Republican era, a comprehensive monograph dedicated solely to the school has yet to be written. The existing literature features valuable studies on the school's history, architecture, and regulations; however, similar attention has not been given to its textbooks, periodicals, and archival documents, which are of crucial importance for understanding the school's historical development and historiography. This study seeks to contribute to the literature on the Musiki Muallim Mektebi by focusing on these underexplored sources: textbooks, magazines, and archival records.

2. Method

In order to maintain a manageable scope, the study does not cover all such materials but rather highlights select examples deemed significant. Furthermore, the study emphasizes the importance of referencing diverse sources when writing a comprehensive institutional history of the school. This research employs a qualitative "case study" design. Data were gathered through the "document analysis" method and analyzed using "descriptive analysis."

3. Findings, Discussion and Results

Within the literature addressing the period from 1924 to 1936–1937, numerous important works have been conducted concerning the school's history, physical structure, and institutional regulations. Nevertheless, no independent and comprehensive study focusing solely on the school has yet been published. The diversity of sources providing information about the school is of great importance. Among the most significant are the textbooks used in instruction, the school's two periodicals, and related archival documents.

In this study, textbooks used in "Harmony" and "Counterpoint" courses are examined with regard to the school's adoption of Western music education. The analysis considers the authorship and content of these works, particularly those written by Johannes Merkel, to highlight their significance. Further identification and analysis of other textbooks and courses would offer substantial contributions to the literature. Such materials can be located in the 1925 instructional guidelines and staff rosters found in archival holdings. Comparing these sources with archival documents from the same period is also considered important.

The *Musiki Muallim Mektebi Mecmuası* and *Musiki Muallim Mektebi Talebe Mecmuası*, both published by the school in 1933, constitute distinct research subjects in their own right. This study has identified three issues of the former and one issue of the latter. A full inventory and examination of these journals would significantly enhance the literature on the school. The articles they contain can be analyzed through content and discourse analysis to reveal the school's intellectual and pedagogical foundations.

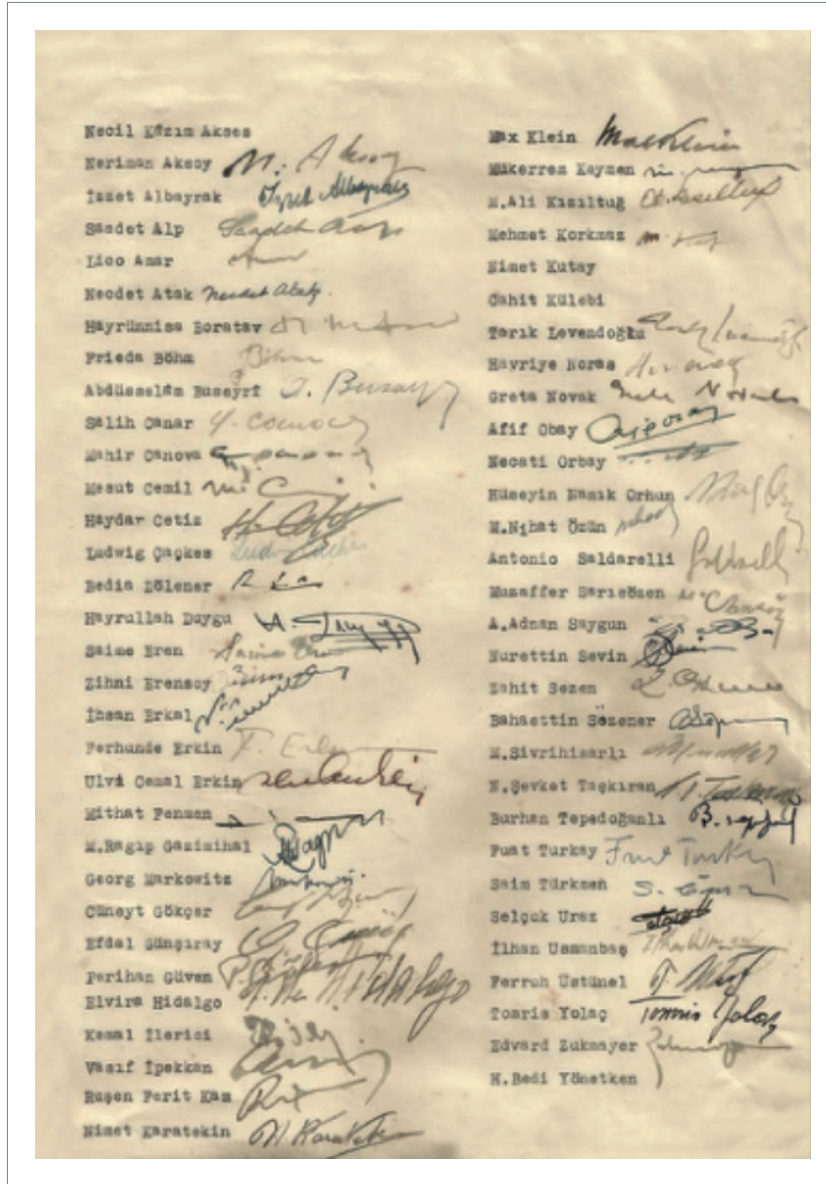
Archival documents are important not only as sources of information about the school but also for reflecting the state's responses and approaches to music education. In this study, nine archival documents covering four thematic areas—obtained from the website of the Presidential State Archives—have been included. Just as with textbooks and periodicals, thorough analysis of these archival materials can make a valuable contribution to the field.

Beyond the sources mentioned, all direct or indirect materials related to the school are of great importance for composing an independent history of the *Musiki Muallim Mektebi*. These include memoirs of individuals affiliated with the institution, letters, postcards, photographs, concert programs, and similar materials. Each can offer significant insights into the history of music teacher education in Turkey.

EKLER

Resim 7

Musiki Muallim Mektebi (Devlet Konservatuvuru) çalışanlarının isim ve imzalarının bulunduğu tutanak

Resim 8

Osman Zeki Üngör'e Gönderilen Ödenek

Handwritten document titled "Osman Zeki Üngör'e Gönderilen Ödenek". The document is a receipt or ledger entry, dated 1312 (1895). It contains a table with columns for "Tarih" (Date), "Miktar" (Amount), and "Tutar" (Total). The text is written in Ottoman Turkish. The document is signed by "Osman Zeki Üngör" and "Hayri Bey".

Resim 9

Hayri Bey'in Avrupa'ya Gönderilmesi

Handwritten document titled "Hayri Bey'in Avrupa'ya Gönderilmesi". The document is a receipt or ledger entry, dated 1315 (1898). It contains a table with columns for "Tarih" (Date), "Miktar" (Amount), and "Tutar" (Total). The text is written in Ottoman Turkish. The document is signed by "Hayri Bey" and "Osman Zeki Üngör".

Resim 10

MMM Kadro Cetveli

تاریخ		محل		ملاحظات	
روز	ماه	روز	ماه	روز	ماه
۱۳۰۲	فروردین	۱۳۰۲	فروردین	۱۳۰۲	فروردین
۱۳۰۳	اردیبهشت	۱۳۰۳	اردیبهشت	۱۳۰۳	اردیبهشت
۱۳۰۴	خرداد	۱۳۰۴	خرداد	۱۳۰۴	خرداد
۱۳۰۵	تیر	۱۳۰۵	تیر	۱۳۰۵	تیر
۱۳۰۶	مهر	۱۳۰۶	مهر	۱۳۰۶	مهر
۱۳۰۷	آبان	۱۳۰۷	آبان	۱۳۰۷	آبان
۱۳۰۸	آذر	۱۳۰۸	آذر	۱۳۰۸	آذر
۱۳۰۹	دی	۱۳۰۹	دی	۱۳۰۹	دی
۱۳۱۰	بهمن	۱۳۱۰	بهمن	۱۳۱۰	بهمن
۱۳۱۱	اسفند	۱۳۱۱	اسفند	۱۳۱۱	اسفند
۱۳۱۲	فروردین	۱۳۱۲	فروردین	۱۳۱۲	فروردین
۱۳۱۳	اردیبهشت	۱۳۱۳	اردیبهشت	۱۳۱۳	اردیبهشت
۱۳۱۴	خرداد	۱۳۱۴	خرداد	۱۳۱۴	خرداد
۱۳۱۵	تیر	۱۳۱۵	تیر	۱۳۱۵	تیر
۱۳۱۶	مهر	۱۳۱۶	مهر	۱۳۱۶	مهر
۱۳۱۷	آبان	۱۳۱۷	آبان	۱۳۱۷	آبان
۱۳۱۸	آذر	۱۳۱۸	آذر	۱۳۱۸	آذر
۱۳۱۹	دی	۱۳۱۹	دی	۱۳۱۹	دی
۱۳۲۰	بهمن	۱۳۲۰	بهمن	۱۳۲۰	بهمن
۱۳۲۱	اسفند	۱۳۲۱	اسفند	۱۳۲۱	اسفند
۱۳۲۲	فروردین	۱۳۲۲	فروردین	۱۳۲۲	فروردین
۱۳۲۳	اردیبهشت	۱۳۲۳	اردیبهشت	۱۳۲۳	اردیبهشت
۱۳۲۴	خرداد	۱۳۲۴	خرداد	۱۳۲۴	خرداد
۱۳۲۵	تیر	۱۳۲۵	تیر	۱۳۲۵	تیر
۱۳۲۶	مهر	۱۳۲۶	مهر	۱۳۲۶	مهر
۱۳۲۷	آبان	۱۳۲۷	آبان	۱۳۲۷	آبان
۱۳۲۸	آذر	۱۳۲۸	آذر	۱۳۲۸	آذر
۱۳۲۹	دی	۱۳۲۹	دی	۱۳۲۹	دی
۱۳۳۰	بهمن	۱۳۳۰	بهمن	۱۳۳۰	بهمن
۱۳۳۱	اسفند	۱۳۳۱	اسفند	۱۳۳۱	اسفند
۱۳۳۲	فروردین	۱۳۳۲	فروردین	۱۳۳۲	فروردین
۱۳۳۳	اردیبهشت	۱۳۳۳	اردیبهشت	۱۳۳۳	اردیبهشت
۱۳۳۴	خرداد	۱۳۳۴	خرداد	۱۳۳۴	خرداد
۱۳۳۵	تیر	۱۳۳۵	تیر	۱۳۳۵	تیر
۱۳۳۶	مهر	۱۳۳۶	مهر	۱۳۳۶	مهر
۱۳۳۷	آبان	۱۳۳۷	آبان	۱۳۳۷	آبان
۱۳۳۸	آذر	۱۳۳۸	آذر	۱۳۳۸	آذر
۱۳۳۹	دی	۱۳۳۹	دی	۱۳۳۹	دی
۱۳۴۰	بهمن	۱۳۴۰	بهمن	۱۳۴۰	بهمن
۱۳۴۱	اسفند	۱۳۴۱	اسفند	۱۳۴۱	اسفند
۱۳۴۲	فروردین	۱۳۴۲	فروردین	۱۳۴۲	فروردین
۱۳۴۳	اردیبهشت	۱۳۴۳	اردیبهشت	۱۳۴۳	اردیبهشت
۱۳۴۴	خرداد	۱۳۴۴	خرداد	۱۳۴۴	خرداد
۱۳۴۵	تیر	۱۳۴۵	تیر	۱۳۴۵	تیر
۱۳۴۶	مهر	۱۳۴۶	مهر	۱۳۴۶	مهر
۱۳۴۷	آبان	۱۳۴۷	آبان	۱۳۴۷	آبان
۱۳۴۸	آذر	۱۳۴۸	آذر	۱۳۴۸	آذر
۱۳۴۹	دی	۱۳۴۹	دی	۱۳۴۹	دی
۱۳۵۰	بهمن	۱۳۵۰	بهمن	۱۳۵۰	بهمن
۱۳۵۱	اسفند	۱۳۵۱	اسفند	۱۳۵۱	اسفند
۱۳۵۲	فروردین	۱۳۵۲	فروردین	۱۳۵۲	فروردین
۱۳۵۳	اردیبهشت	۱۳۵۳	اردیبهشت	۱۳۵۳	اردیبهشت
۱۳۵۴	خرداد	۱۳۵۴	خرداد	۱۳۵۴	خرداد
۱۳۵۵	تیر	۱۳۵۵	تیر	۱۳۵۵	تیر

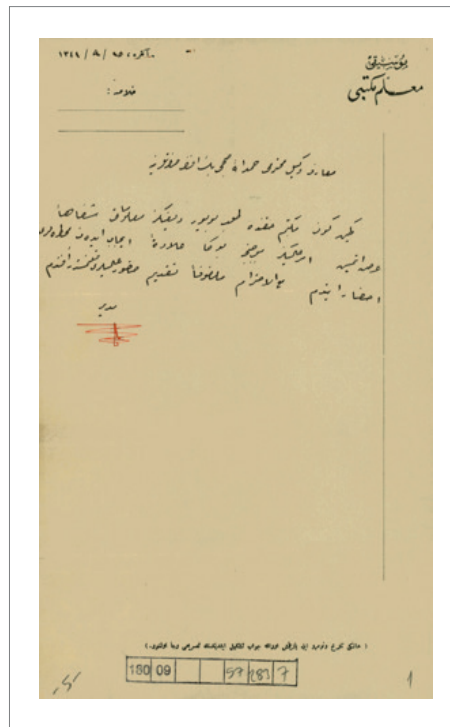
Resim 11

MMM Kadro Cetveli

تاریخ		محل		ملاحظات	
روز	ماه	روز	ماه	روز	ماه
۱	۱	۱	۱	۱	۱
۲	۲	۲	۲	۲	۲
۳	۳	۳	۳	۳	۳
۴	۴	۴	۴	۴	۴
۵	۵	۵	۵	۵	۵
۶	۶	۶	۶	۶	۶
۷	۷	۷	۷	۷	۷
۸	۸	۸	۸	۸	۸
۹	۹	۹	۹	۹	۹
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴
۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶
۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸
۱۹	۱۹	۱۹	۱۹	۱۹	۱۹
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲
۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳
۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷
۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸
۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹
۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱

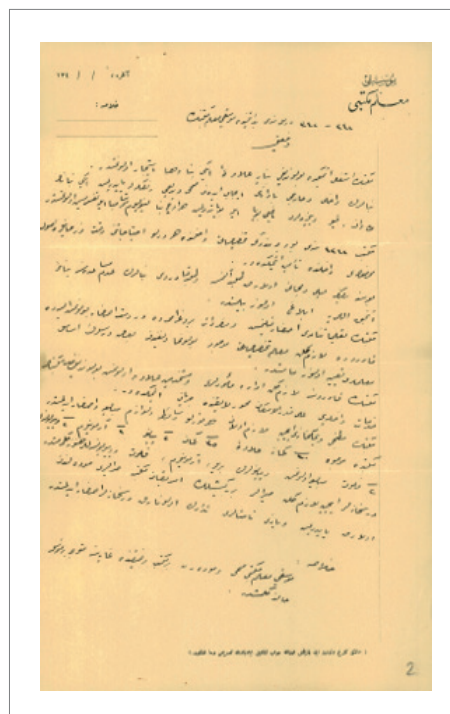
Resim 12

MMM Demirbaş Listeleri

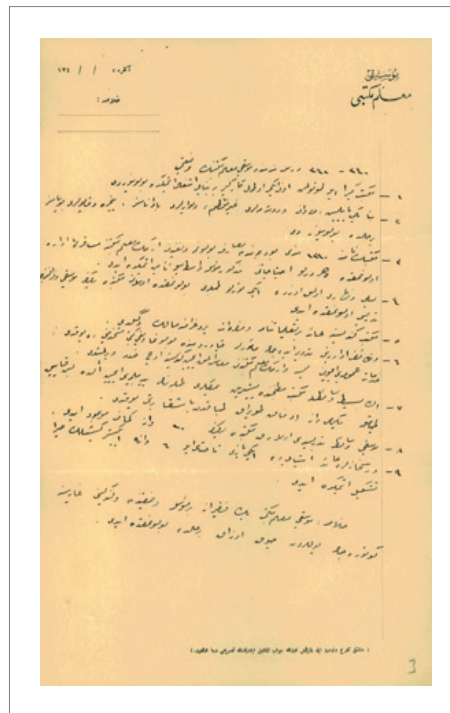
Resim 13

MMM Demirbaş Listeleri

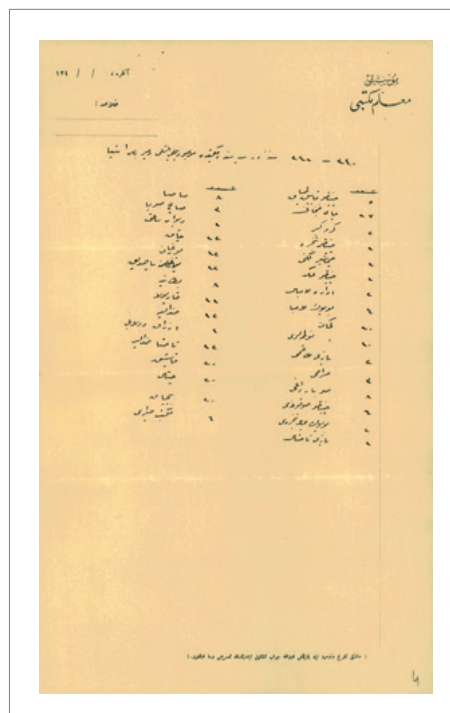
Resim 14

MMM Demirbaş Listeleri

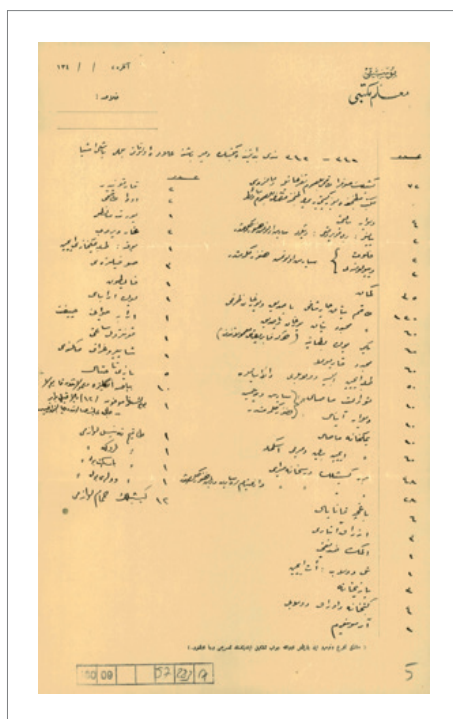
Resim 15

MMM Demirbaş Listeleri

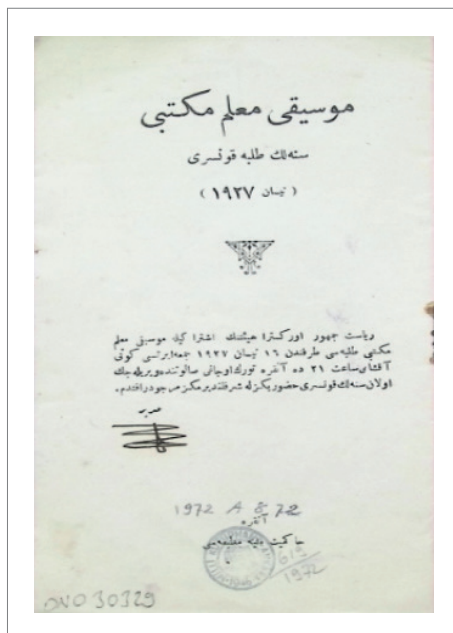
Resim 16

MMM Demirbaş Listeleri

Resim 17

Konser Programi

Tablo 8

Konser Programının Çevirisi

Musiki Muallim Mektebi
Senelik Talebe Konseri
(Nisan 1927)

Riyaset-i Cumhur Orkestra Heyeti'nin iştirakiyle Musiki Muallim Mektebi talebesi tarafından 16 Nisan 1927 Cumartesi günü akşamı saat 21 de Ankara Türk Ocağı Salonu'nda verilecek olan senelik konseri huzurunuzla şereflendirmeniz mercudur efendim.

Müdür
(İmza)

Ankara

Hakimiyet-i Milliye Matbaası

Resim 18

MMM İdareci ve Hocaları

Resim 19

MMM Genel Görünüş

Resim 20

MMM Sahne

